

KPT:n täysistunto 20.5.2025

Osallistujat

Jäsenet: pj. Sofia Vikman/kok (alk. klo 10.28), vpj Jani Kokko/sdp (poistui klo 10.28), Anne Tarvainen/humanitaarisen avun osaamisalue, Annukka von Kaufmann/naisten ja tyttöjen oikeudet -osaamisalue (vara), Anu Juvonen/ demokratia, rauhantyö ja yhdenvertaisuus -osaamisalue, Unna Lehtipuu/talous ja työ osaamisalue, Katri Suomi/ koulutus ja kehittyvät yhteiskunnat -osaamisalue, Hanna Klinge/ demokratia, rauhantyö ja yhdenvertaisuus -osaamisalue (vara), Heli Siikaluoma/EK, Niko Humalisto/koulutus ja kehittyvät yhteiskunnat -osaamisalue (vara), Pia Björkbacka/SAK, Tuomas Tuure/demokratia, rauhantyö ja yhdenvertaisuus -osaamisalue (vara)

Asiantuntijajäsenet: Abdi Hassan Hashi/Vikes. Anne af Ursin/VM, Antti Raukola /Suomen Pankki, Eeva Furman/VNK, Ellinoora Vesala/SASK, Jenna Kuitunen/sisäministeriö, Kalle Sysikas-ki/Rauhanliitto, Katri Suhonen/Cowater, Kim Remitz/KIOS, Maikki Kuittinen/Fida, Marjaana Kokkonen/ympäristöministeriö, Markus Schulman/MMM, Pia Immonen-Seugeunot/OKM, Venla Lehtinen/Nuorten Agenda2030, Mikko Puustinen/TEM

Muut: Jouni Laaksonen/ulkoministeriö (POL), Kent Wilska/ulkoministeriö (KPO)

Sihteeristö: Marikki Karhu/KPT, Katja Kandolin/KPT

1. Kokouksen avaus
Varapuheenjohtaja Jani Kokko avasi kokouksen klo 9.45.
2. Pöytäkirjojen tarkastus
Hyväksyttiin pöytäkirjat: täysistuntopöytäkirja 18.3.2025 ja työvaliokunnan pöytäkirja 23.5.2025.
3. Ajankohtaiskeskustelu: Trumpin tullipolitiikan negatiiviset vaikutukset kehittyville maille

Kent Wilska / yksikönpäällikkö, teknologian ja kestävän siirtymän yksikkö, ulkoministeriö:

USA:n vastavuoroiset tullit vähiten kehittyneille maille alkavat todennäköisesti 8.7. (nyt jäädytetty). Kokonaisuus on sekava ja epärationaalinen. Tullipolitiikan perusteena käytetyn USA:n kauppaliittimien kannalta köyhimpiin maihin kohdistuvien merkittävien tullikorotusten vaikutukset ovat marginaaliset. Todennäköistä on, että 10% keskimääräinen tullitaso jää voimaan. Useille LDC-maille tullit tulevat kuitenkin olemaan paljon kovemmat. Niille tullit aiheuttavat merkittävää taloudellista haittaa. Tullipolitiikan negatiiviset vaikutukset määräytyvät kuitenkin useamman tekijän kautta.

Köyhimpien maiden vienti USA:han on vähentynyt paljon viimeisten 20 vuoden aikana ja koska USA ei osta näistä maista, tullien nousun vaikutukset jäävät vähäisemmiksi. Esimerkiksi USA:n tarvitsemille polttoaineille ja mineraaleille ei asetettu tulleja (jos näitä ei ole saatavilla USA:ssa). Sen sijaan tullit iskevät erityisesti työvoimaintensiivisiin sektoreihin, kuten tekstiili-, maatalous- ja elektroniikkateollisuuteen erityisesti Aasiassa. Pitkälti tullien vaikutusten arvioinnissa pitäisi katsoa maakohtaisesti, mistä tuotteista/sektoreilta maan vienti USA:han koostuu ja miten merkittävä sen volyymi on. Näin saadaan tarkempi arviointi kauppavaiku-

TÄYSISTUNTO 20.5.2025

tuksista. Tullit vaikuttavat myös investointihalukkuuteen, jos toiminnan päämarkkinana on USA. Tulleilla voi myös olla vaikutusta perushyödykkeiden hintoihin. Ne voivat vaikuttaa myös valuuttakursseihin eri tavoin. Todelliset vaikutukset näkyvät vasta pidemmällä aikavälillä. Useat köyhemmät maat kärsivät merkittävästi velkaantumisesta. Tullit nostavat ulkomaisen velan velanhoitokustannuksia. Lisäksi tulleilla arvioidaan olevan vaikutuksia verotuloihin, työllisyyteen ja tätä kautta julkisiin palveluihin ja kehitykseen. Negatiiviset vaikutukset kohdentuvat suurimmaksi osaksi juuri köyhimpiin maihin.

Keskustelussa todettiin, että Trump haikailee tullipolitiikassa 100 vuoden takaiseen aikaan, jolloin tulleilla kustannettiin liittovaltioiden menoja. Liittovaltioiden tuloja halutaan kasvat-
taa, mutta logiikka ei enää toimi nykymaailmassa. Todettiin myös, että USA:n toimet on poliittisesti kohdentuvat kilpailijoihin ja erityisesti Latinalaiseen Amerikkaan (enemmän kuin Afrikkaan ja Aasiaan, mutta vaikutukset tuntuvat siltikin siellä). Afrikassa Yhdysvaltain intressit ovat mineraaleissa, mutta jää nähtäväksi, miten mineraalikauppa muotoutuu. Kestävän kehityksen edistäminen Afrikassa vaikeutuu USA:n politiikan takia sekä kauppapolitiikan että USAIDin jäädyttämisen vuoksi. Yhteisvaikutus kohdistuu erityisesti Saharan eteläpuoliseen Afrikkaan.

EK:n tutkimuksen mukaan yritykset näkevät, ettei tariffipolitiikasta ole hyötyä USA:lle. 10% tulli tullee jäämään ja siitä on vaikea neuvotella kenenkään ulos. USA:lla kansallinen intressi 25% tulleihin (esim. autoteollisuus). Vastavuoroisissa tulleissa ei todennäköisesti tulla kuitenkaan etenemään. USA:n Ukrainan mineraalisopimus toimii mallisopimuksena, jota tarjotaan nyt myös Afrikan maille (esim. Ruanda) ja Grönlannille.

Pohdittiin ottaako AU neuvotteluasemaa tullien osalta ja pystyykö EU kannattelemaan köyhimpien maiden ääntä asiassa. Entä miten EU asemoituu?

Kent Wilska: AU:n neuvotteluasemasta ei ole tietoa, että neuvottelisi, mutta uusia blokkeja voi muodostua. Omaa tinkivoimaa halutaan käyttää eli käydään pitkälle kahden välisiä neuvotteluja. EU ei todennäköisesti pysty olemaan äänitorvena köyhimmille maille tai huomio on EU:n intresseissä. Mineraalisopimusneuvotteluista ja laajuuksista ei ole vielä tietoa.

Todettiin, että Aasia säilyy veturina kasvulle. Selkeä geopoliittinen etupirijako on käynnissä. Todettiin, että tuotantoa ei voi siirtää USA:nhan (vaatteet, elektroniikka).

Kent Wilska: kun keskinäinen kauppa vähenee, yritetään etsiä kumppaneita muualta. "Diili" voidaan löytää joltakin muultakin strategiselta sektorilta kuin kaupasta. Köyhimpien maiden kyky tehdä itselleen edullisia sopimuksia jää nähtäväksi, mutta on heikko.

4. Suomen Etyj-puheenjohtajuus ja Etyjin merkitys haastavassa maailmassa

Jouni Laaksonen / päällikkö, ETYJ-puheenjohtajuussihteeristö, poliittinen osasto, ulkoministeriö:

ETYJ on maailman laajin alueellinen turvallisuusjärjestö, jossa 57 osallistujamaata ja 11 kumppanuusvaltiota. Kaikki Euroopan, Pohjois-Amerikan sekä Keski-Aasian maat ovat Etyjin osallistujavaltioita. Järjestön kumppanimaat ovat Välimeren ja Aasian alueilta. Päämaja sijaitsee Wienissä, jossa toimii myös Suomen pysyvä edustusto Etyjissä.

Etyj toimii osallistujavaltioiden välisen poliittisen keskustelun foorumina ja niiden yhteisenä toiminta-alustana Etyj-alueen kansalaisten turvallisuuden parantamiseksi. Järjestön kenttäoperaatiot jatkuvat edelleen 12 maassa (ml. Ukraina ja Moldova), vaikka Venäjän jäsenyys vaikeuttaa Etyjin toimintaa diplomatian tasolla sekä rahoituskysymyksissä. Myös Yhdysvaltain taloudellisen tuen jatkuminen järjestölle on iso kysymys.

TÄYSISTUNTO 20.5.2025

Etyjin vahvuus on sen laaja käsitys turvallisuudesta: poliittis-sotilaallisen turvallisuuden lisäksi se korostaa ihmisoikeuksien ja demokratian sekä taloudellisten ja ympäristöasioiden ratkaisevaa merkitystä turvallisuudelle.

Etyjin toiminnan perustana on Helsingin ETY-konferenssin päätösasiakirja ja periaatteet vuodelta 1975. Päätösasiakirjassa osallistujavaltiot sitoutuivat mm. valtioiden alueelliseen koskemattomuuteen, rajojen loukkaamattomuuteen, puuttumattomuuteen valtioiden sisäisiin asioihin, riitojen rauhanomaiseen ratkaisemiseen ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen.

Suomi toimii Etyjin puheenjohtajamaana vuonna 2025. Puheenjohtajuudesta päätettiin joulukuussa vuonna 2021. Puheenjohtajana Suomi johtaa Etyjin poliittista työtä, edustaa järjestöä sekä ohjaa ja valvoo järjestön eri instituutioiden ja kriisinhallintatyöhön liittyviä toimia. Suomen puheenjohtajuusohjelma julkaistaan tammikuussa 2025. Suomi Etyjin puheenjohtajamaana painottaa Helsingin päätösasiakirjan periaatteita ja niiden kunnioittamista sekä pyrkii vahvistamaan Etyjin toimintakykyä, yhteiskuntien resilienssiä ja Etyjin työtä turvallisuuden edistäjänä Euroopassa. Etyj painottaa läpileikkaavasti tasa-arvoa ja inklusiivisuutta sekä kansalaisyhteiskunnan, erityisesti nuorten ja vammaisten henkilöiden, osallistamista.

Suomen puheenjohtajuusohjelma rakentuu kolmelle ohjaavalle periaatteelle, joita ovat:

- *1 Respect:* Etyjin periaatteiden ja sitoumusten kunnioittaminen. Peruslähtökohtana on puolustaa ja vahvistaa kansainväliseen oikeuteen ja erityisesti YK:n peruskirjaan nojaavaa monenvälistä järjestelmää sekä Euroopan turvallisuusjärjestystä. Se tarkoittaa erityisesti Etyjin periaatteiden ja sitoumusten puolustamista. Suomi painottaa johdonmukaisesti Helsingin vuoden 1975 päätösasiakirjan periaatteita.
- *2 Respond:* Ukrainan tukeminen ja muiden EU:n lähialueen maiden demokratiakehityksen ja vakauden tukeminen. Tämän päivän haasteisiin vastaaminen tarkoittaa ennen kaikkea Ukrainan tukemista. Tätä Suomi tekee Etyjin kaikilla ulottuvuuksilla. Ukrainan lisäksi tärkeää on myös muiden EU:n lähialueiden maiden turvallisuuden, demokratiakehityksen, oikeusvaltioperiaatteiden ja ihmisoikeuksien vahvistaminen. Suomi vahvistaa kansalaisten turvallisuutta ja osallistujamaiden kykyä vastata erilaisiin turvallisuushaasteisiin.
- *3 Prepare:* Etyjin vahvistaminen tulevaisuuden varalle. Suomi etsii innovatiivisia ratkaisuja Etyjin operatiivisen työn vahvistamiseen. Osallistamalla laajasti yhteiskunnan erilaisia toimijoita, kuten kansalaisjärjestöjä, tutkijayhteisöä ja yksityissektoria, luomme edellytyksiä uudistaa ja vahvistaa Etyjiä.

Suomi järjestää 31.7.2025 Helsingin päätösasiakirjan 50. vuosipäivän kunniaksi Finlandia-talossa Helsinki+50-konferenssin. Konferenssi tarjoaa mahdollisuuden keskustella Etyjin tulevaisuudesta sekä siitä, miten Etyjin osallistujavaltiot voivat paremmin edistää alueen turvallisuutta. Konferenssi korostaa vapaan kansalaisyhteiskunnan roolia Euroopan turvallisuuden ja Etyjin periaatteiden edistäjänä. Se tarjoaa myös foorumin keskustella siitä, miten eri toimijat voivat yhdessä vastata rauhaa, ihmisoikeuksia ja demokratiaa uhkaaviin haasteisiin.

Suomi perustaa myös Helsinki+50-rahaston parantaakseen Etyjin operatiivisen toiminnan kykyä. Rahasto tehostaa vapaaehtoisrahoituksen kanavoimista, strategista ohjaamista ja käyttöä Etyjin periaatteiden ja sitoumusten mukaiseen työhön. Rahaston tarkoituksena ei ole korvata järjestön budjettia, vaan täydentää sitä. Virkatason keskustelu Euroopan turvallisuudesta ja Etyjin tulevaisuudesta.

Muut tapahtumat: WWF Suomi ja ulkoministeriö ovat laatineet yhdessä vastuullisten kokousten ohjeet v. 2019, jotka on päivitetty. Mukaan on otettu myös sosiaalisen vastuun tavoitteet. Ohjeita noudatetaan kaikissa Suomessa järjestettävissä Etyj-tapahtumissa.

Vastuullisuuden edistäminen käytännönjärjestelyissä on tärkeää ja Suomi haluaa toimia niissä esimerkillisesti. Vastuullisia kokouskäytäntöjä edistämällä minimoidaan kokousten negatiivisia vaikutuksia ja vahvistetaan positiivisia vaikutuksia ympäristöön, yhteiskuntaan ja talouteen.

Anu Juvonen /toiminnanjohtaja, DEMO Finland, kansalaisyhteiskuntaedustaja ETYJ-edustaja Suomen puheenjohtajuuskaudella: kansalaisyhteiskunnan tila on kaventunut: 11% ETYJ-maista on täysin suljettuja valtioita Civicus-raportin mukaan. ETYJissä ollut paljon kansalaisyhteiskunnan edustajia mukana inhimillisen ulottuvuuden työssä, mutta sotilaallispoliittisella ja ympäristötaloudellisella puolella ei niinkään paljoa. Hyvät käytännöt inhimillisestä ulottuvuudesta olisi tärkeää saada näillekin aloille mukaan. Tätä yritetään vahvistaa, ei toimita vain watchdogina, vaan innovaattorina ja tiedontuottajana sekä kumppanina. Tekeillä tiekartta kansalaisyhteiskunnan osallistumisesta ETYJin toimintaan kansalaisyhteiskuntaedustajan aloitteesta. Yhteistyö kansainvälisesti ja kansallisesti on tässä tärkeää, yhteydenotot tervetulleita. Huomioitava on, että ETYJ-päätökset ovat poliittisia, eivät laillisesti sitovia. Suomen on tärkeää pitää arvoja esillä myös strategisessa toimeenpanossa.

Keskustelussa todettiin, että kansainvälistä vastuuta olisi tärkeää korostaa ETYJissä. Vapaaehtoinen rahoitus on välttämätöntä, mutta miten turvata kaikkien osa-alueiden työ?

Ympäristöministeriö on mukana ETYJ-työssä, on hyvä, että ilmasto ja ympäristöturvallisuuskysymykset ovat mukana Suomen puheenjohtajuuskaudella.

Vammaisulottuvuus on olennainen ETYJissä. Abilis on vetänyt poliittisten oikeuksien komiteaa ETYJissä. Suomen puheenjohtajuuskausi on hyvä mahdollisuus edistää näitä ja tuoda osaksi laajempaa keskustelua. Abiliksellä on myös menossa tutkimus vammaisten oikeudet aseellisissa konflikteissa.

Aasissa on noussut esille halu oppia ETYJistä, onko ajateltu, että pidettäisiin yhteinen seminaari Aasian maiden kanssa?

Jouni Laaksonen: Resilienssin osalta Suomen malli soveltuvilta osin käyttöön ja eri maat ymmärtämään, että se tarkoittaa muutakin kuin hallituksen toimia. Varsovan kokous on puheenjohtajuuskokous ja sen agenda on valmisteilla. Vammaisten oikeudet mukaan agendalle. Aasialaisia kumppaneita on ja heidän kanssaan käydään säännöllistä dialogia. Mahdollista kehittää edelleen yhteistyötä. Suomi on Aasia-ystävyyssryhmän puheenjohtaja.

Anu Juvonen: ministeri Valtonen on antanut vapaat kädet kansalaisyhteiskuntaedustajalle valita matkat, Suomeen ollaan myös suoraan yhteydessä ja pyydetään tilaisuuksiin. Ulkoministeriö auttaa puheiden valmistelussa ja taustoituksessa. Epäluulojen hälventäminen yksi tärkeä kansalaisyhteiskuntaedustajan tehtävä. "Civic solidarity platform" on hyvä nettisivu tutustua. Suomi on kolmas puheenjohtajavaltio, joka nimittänyt kansalaisyhteiskuntaedustajan ja toivotaan että tämä käytäntö jatkuisi tulevaisuudessakin.

5. KPT:n ajankohtaiset tiedoksi

- KPT:n työvaliokunta hyväksyi toimikunnan lausunnon kehityspoliitiikkaa ohjaaviin hallituksen selontekoihin 23.4. Työvaliokunnan istunnossa käytiin läpi kaikki 18.3. täysistunnossa esiteltyyn lausuntopohjaan määräaikaan tulleet kirjalliset kommentit hyväksyttiin/hylättiin/muokattiin. Lausunto luovutetaan työohjelman mukaisesti ministereille sekä kehityspoliittiselle johdolle. Lausunnon suositukset koskevat KPT:n mandaatin mukaisesti kehityspoliitiikan toimeenpanoa. Lausunto ja sen suositukset löytyvät taitettuina KPT:n verkkosivuilta.
- Miten Suomi voi edistää sukupuolten tasa-arvoa Naton ytimessä Naiset, rauha ja turvallisuus –toimintaohjelman kautta? – KPT:n keskustelupaperi julkaistu 28.5. yleisötapauksessa. Tapauksesta tehtiin lehdistötiedote ja erillinen juttu KPT:n sivuille.

TÄYSISTUNTO 20.5.2025

- Nato, naiset, rauha ja turvallisuus -keskustelupaperi luovutetaan ulkoministeriö Elina Valtoselle ja puolustusministeri Antti Häkkäselle.
- KPT:n seuraavaksi kenttämattakokoukseksi on valittu Sambia. Matka ajoittuu marraskuun viimeiselle viikolle. Matkan aikana toimikunta tutustuu laaja-alaisesti Sambian ja eteläisen Afrikan kehityshaasteisiin ja mahdollisuuksiin sekä Suomen pitkäaikaiseen yhteistyöhön ja sen uusiin painotuksiin osana kansainvälistä yhteisöä.
- KPT:n Etiopian matkaraportti on luettavissa KPT:n verkkosivuilla.

6. KPT:n aikataulu

- PE 23.5. klo 14.30–16.00 Suomen Ylioppilaskuntien Liitto tutustuu KPT:n työhön (nh. Amiraali, Merikasarmi, ulkoministeriö)
- KE 28.5. klo 10-12.00 KPT:n Nato, Naiset, Rauha ja turvallisuus –keskustelupaperin julkistustilaisuus + (lehdistön tapaaminen klo 9–10) (Pikkuparlamentin auditorio)
- TI 10.6. klo 09.45–11.15 KPT:n työvaliokunta (kab. Tervaleppä, Pikkuparlamentti) Aiheina muun muassa Suomen valmistautuminen Sevillan *Financing for Development* -konferenssiin sekä seuraavan keskustelupaperin toimeksianto.
- MA 16.6. klo 13.00–22.00 MTK:n ”Kehityspoliittinen päivä” KPT:n kansanedustajille (MTK:n tila Kettula, Salo)

7. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11.20.